

עיר המוציאה חמש מאות רגלי [דהיינו, שיוצאים בה כל יום חמש מאות בני אדם לעיסוקיהם] (1070), ויצאו ממנה שלשה מתים בשלשה ימים, זה אחר זה — הרי זה נחשב למכת דבר.

אבל אם מתו פחות מכאן — אין זה נחשב למכת דבר.

על דברים אלו, המוזכרים להלן, אף אם אירעו במקום מסוים, מתריעין (1071) עליהן

וכן עיר שיש בה מכת דבר [מגיפה שמתים בה], או שיש בה מפולת [שחומותיה והבתים שבה נופלין ברוח] (1069), אותה העיר — מתענה ומתרעת. וכל סביבותיה מתענות ולא מתריעות.

רבי עקיבא אומר: הערים שסביבה מתריעות — ולא מתענות.

איזהו דבר? איזו מגיפה נחשבת למכת דבר, שמחמתה מתענין ומתריעין?

מתים. אלא שכאן אין חילוק בין עיר גדולה וקטנה, ובין יום אחד לשלשה ימים.

1070. כתב הרמב"ם [הלכות תעניות פרק ב' הלכה ה']: "עיר שיש בה חמש מאות רגלי, ויצאו ממנה שלשה מתיר וכו', ואין הנשים והקטנים והזקנים ששבתו ממלאכה בכלל אנשי המדינה לענין זה".

וכתב שם המגיד משנה, שלמד זה הרמב"ם מלשון "רגלי", שמשמע רק גברים.

ובטעם הדבר כתב הכסף משנה שם, דהיינו משום שכל אלה, נשים זקנים וקטנים, חלושי המזג הם.

וכן כתב גם בשו"ע: "עיר שיש בה ת"ק רגלי וכו' ואין הנשים והקטנים וזקנים ששבתו ממלאכה בכלל מנין אנשי המדינה לענין זה".

וכתב התפארת ישראל, שאף שגבי אשה, רק בצעירותה יש בה סכנת מיתה יותר מהאיש, מחמת עיבור ולידה ושפע דמיה, מכל מקום גם אחר כך, כבר הוחלשה מימי נעוריה, ושכיחה בה מיתה יותר מאחריה. עיין תוספות במסכת כתובות [פג ב].

1071. הקשה הראב"ד, אם כן, מצינו כאן סתם משנה כרבי עקיבא, שאר לעיל גבי עיר שלא ירדו עליה גשמים, שסביבותיה מתריעות, וכאן מצינו שאפילו בכל מקום עושים כך. כי לפי

אותם רק בתענית. אלא אומר דברי תחנונים וצעקה מעין הצרה, ומתריעים.

1068. הירושלמי מפרש במחלוקת תנא קמא ורבי עקיבא, שתנא קמא סובר שמתענים ולא מתריעים, כמו שמצינו ביום הכפורים, שמתענים ואין תוקעים בשופר. ורבי עקיבא סובר שמתריעין ולא מתענים, כמו שמצינו בראש השנה, שתוקעים בשופר, ולא מתענים. וכתב הריטב"א, שזה סיוע לפירוש שכתב לעיל, כי מה שסביבותיה מתענות, היינו מפני חשש עצמם, מפני פחד השם וגזרתו, ולכן יש לדמות ענין זה למה שאנו מתענים ביום הכפורים, ומתריעים בראש השנה, מפני יראת הדין. וזהו שהביאו ראיה משם, שלמי שאינו בצרה עצמה, אלא מתירא ממנה, די בתענית או בהתרעה.

1069. כך כתב רש"י. והרמב"ם כתב: על המפולת כיצד, הרי שרבתה בעיר מפולת, כותלים בריאים, שאין עומדים בצד הנהר, הרי זו צרה, ומתענין ומתריעין עליה. וכן על הרעש ועל הרוחות, שהן מפילין את הבנין, מתענין ומתריעים.

וכתב הריטב"א, שאמנם לא נתן הרמב"ם שיעור מה נחשב מכת מפולת, אלא אמר בסתם "הרי שרבתה מפולת", אבל יתכן ששיעורם בשלשה בתים, כמו גבי דבר, ששיעורו בשלש